

Pantomiimi, kulttuuripäivä, bingo!

Toiminnalliset menetelmät valmentavan opetuksen tukena

Toimittanut Jouni Piekkari

Tämä on osa artikkelista joka julkaistaan EU:n Kotoutumisohjelman rahoittaman Etnovoimala-hankkeen loppujulkaisussa. Hankkeen toteuttaja oli Metropolia AMK:n sosiaalialan koulutusohjelma.

Mikäpä auttaisi maahanmuuttajanuorten kotoutumista paremmin kuin mukavat ystävyydet kantaväestön nuorten kanssa? Maahanmuuttajien valmentavat luokat ovat kouluissa kuitenkin useimmiten omia eristyksissä olevia luokkia, joiden turvallisessa monikielisessä huomassa opiskellaan sitä yhtä ja tärkeintä asiaa: suomen kieltä. Etnovoimala-hankkeessa pyrimme luomaan tälle ”eristetylle integraatiolle” vaihtoehtoisen mallin. Kielen oppiminen ja kotoutuminen on ennen kaikkea sosiaalinen tapahtuma. Sosiaalipedagogeina uskomme: mitä hauskempaa toiminta nuorista on, sitä innokkaammin he heittäytyvät uuden oppimiseen.

Esittelemme tässä artikkelissa sosiaalialan opiskelijoiden ja opettajan järjestämää sosiaalipedagogista toimintaa, joka toimi yhteistyössä MANUVA -hankkeen kanssa. Tämä Helsingin kaupungin ja sosiaaliviraston hanke pyrkii kehittämään ja edistämään oppivelvollisuuden mukaisten opintojen loppuvaiheessa olevien maahanmuuttajanuorten koulutusta ja kotoutumista. Yhtenä pääasiallisena tavoitteena on kotoutumisen lisäksi kielen oppiminen, jotta nuorten perusopetuksen jatkaminen tai jatko-opintoihin siirtyminen olisi mahdollista. (MANUVA: Maahanmuuttajien valmistava opetus 2011.)

Näiden tavoitteiden edistämiseksi keskeisintä toimintaa ovat MANUVA -ryhmät, joiden henkilökuntaan kuuluu opettaja ja sosiaaliohjaaja. MANUVA -ryhmät on suunnattu 15–16-vuotiaille maahanmuuttajanuorille ja niitä on Helsingissä kaksi: Haagan peruskoulussa ja Myllypuron yläasteen koulussa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aikaisemmat opinnot, jonka pohjalta opetus suunnitellaan oppilaalle yksilöllisesti. (MANUVA: Maahanmuuttajien valmistava opetus 2011.)

Sosiaaliohjaukseen osallistuminen on oppilaalle ja perheelle vapaaehtoista. Sen keskeisimpiin alueisiin kuuluvat kotoutuminen, kouluasiat ja elämän muutostilanteet. Sosiaalityöntekijä toimii aktiivisesti oppilaan kanssa häntä tukien, ohjaten ja neuvoen; ja on myös jatkuvassa yhteistyössä oppilaan vanhempien kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. (MANUVA: Maahanmuuttajien valmistava opetus 2011.) Etnovoimala-hankkeessa työskentelimme Haagan peruskoulun MANUVA -

ryhmän kanssa. Ryhmässä oli yhteensä 12 oppilasta, Ryhmän jäsenet ovat kotoisin Irakista, Tunisiasta, Venäjältä, Saksasta, Virosta ja Afganistanista. Kielitaidon kirjokin on laaja: puhuttiin arabiaa, ranskaa, englantia, venäjää, saksaa, viroa, portugalia ja bastua – suomen lisäksi.

Oppilaiden omat teemat esille

Opiskelijoiden toteuttaman sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena oli toisaalta tukea koulun oppimis- ja kotoutumistavoitteita; toisaalta tavoitteena oli kuunnella herkästi oppilaiden ”omia teemoja” ja nostaa niitä ryhmätyöskentelyn aiheiksi. Omat teemat liittyvät esimerkiksi oppilaiden maahanmuuttoon, mutta toisaalta myös nuoruuteen ikävaiheena. Opiskelijoiden vierailut olivat heille myös mahdollisuus tutustua uusiin suomalaisiin. Ryhmätoiminnan oli määrä olla myös hauskaa ja innostavaa. Sen tavoitteena oli tukea ryhmäytymistä tässä monimuotoisessa luokassa. Ryhmä vietti päiviään pienessä ikkunattomassa luokassa. Ryhmätoimintaa haluttiinkin viedä koulun muihin tiloihin. Halusimme myös lisätä tämän energisen ja vilkkaan ryhmän päiviin kinesteettisyyttä ja liikunnallisuutta. Uskomme - yhdessä nuorten itsensä kanssa - sen lisäävän keskittymistä ja tukevan kielen oppimista.

Hankkeessa toteutettiin kolme erillistä pajakokonaisuutta. Metropolian Sosionomiopiskelijat *Aino Kenttä, Joonas Jokela ja Saija Karhunen, Kaisu Karivainio ja Minja Holopainen* toteuttivat viiden pajakerran kokonaisuuden hyödyntäen laajasti erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Tämä artikkeli pohjautuu pitkälti edellä mainittujen opiskelijoiden tekemiin raporttiin työskentelystään. Lisäksi tukena ovat omat havaintoni (Jouni Plekkari) ja ohjauskeskustelut työskentelyn aikana.

Ryhmänohjauksen tavoitteet ja teemat

Sosionomiopiskelijoiden ohjaamassa työskentelyssä ryhmä kokoontui yhteensä viisi kertaa Haagan yläkoululla, jokaisella kerralla 1,5 tuntia. Käytetyt toiminnalliset menetelmät voivat olla luovia ja ne voivat sisältää muun muassa kirjoittamista, näyttelemistä, askartelemista, soittamista jne. (Heiskanen – Hiisijärvi). Toiminnallisissa ryhmissä on enemmän toimintaa kuin puhetta ja keskeinen asia onkin, että ihminen osaa itse toiminnan avulla kehittää itseänsä ja ratkaista mahdollisia ongelmiaan (Heiskanen – Hiisijärvi). Ryhmässä voisi sanoa olleen myös ihmissuhderyhmän määritelmän mukaisia piirteitä: mielen vapauttaminen, ihmisten kohtaaminen, vuorovaikutustaitojen kehittäminen, elämänhallinta ja persoonallinen kasvu (Niemi 2002: 25–26).

Ryhmän tavoitteet kehittyivät osittain ryhmän tapaamisten myötä, mutta päätavoitteet olivat selvät jo ryhmän alkuvaiheessa. Ryhmätoiminta jatkoi osittain samoja tavoitteita kuin MANUVA-hanke, eli kielenoppimista ja kotoutumisen tukemista (MANUVA: Maahanmuuttajien valmistava opetus 2011.). Opiskelijoiden omia tavoitteita ryhmän toiminnalle olivat ryhmäläisten voimaantumiskokemuksen edesauttaminen, kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen edistäminen, ”raa’alle opiskelulle” vaihtoehtoisen toiminnallisen tekemisen järjestäminen ja onnistumisen kokemusten mahdollistaminen.

Opiskelijat valitsivat työskentelylle sellaisia teemoja kuin suomalaisuus, kotimaiden kulttuurit (musiikki & esineet), nuoruus, arki, erilaiset ammatit, tulevaisuuden haaveet, kulttuurienvälisen vuorovaikutus ja suomen kieli. Opiskelijoiden ohjaajina ja opettajina pyrimme muistuttamaan, että ”suomalaisuus” ja ”kotimaiden kulttuurit” ovat kansallisideologiaan liittyviä ongelmallisia käsitteitä, joita työskentelyssä tulisi tarkastella kriittisesti ja dialogisesti - edustivathan jotkut oppilaat omissa entisissä kotimaissaan vähemmistöjä.

Kahdentoista oppilaan luokka jaettiin kahteen kuuden hengen ryhmään. Ryhmiä koottiin niin, että samaa kieltä tai samasta perheestä olevia oppilaita sijoitettiin eri ryhmiin. Tällä haluttiin tukea oppilaiden itsenäistymistä, ryhmäytymistä ja suomen kielen oppimista. Oppilaita valikoitiin myös sosionomiopiskelijoiden kielitaidon mukaan. Vaikka pääosin työskenneltiin suomeksi, apuna oli opiskelijoiden englannin, espanjan ja saksan kielen taito. Lisäksi oppilaat tukivat tulkkauksessa toisiaan.

Nuorten kielitaito

Nuorten kielitaito oli hyvin vaihteleva. He olivat muuttaneet Suomeen edellisenä kesänä, joten suomen kielen oppiminen oli vasta alussa. Suuri osa nuorista kuitenkin osasi englantia, sillä Haagan MANUVA-luokalla olevat nuoret ovat kuitenkin käyneet koulua lähtömaassaan, toisin kuin Myllypuron MANUVA-nuoret, jotka eivät ole välttämättä käyneet koulua lainkaan ja ovat osittain myös täysin luku- ja kirjoitustaidottomia. Arviolta noin puolet oppilaista osasi suomea jo aika hyvin ja toinen puolet varsin heikosti. Myös kielten oppimisen asenteissa opiskelijat havaitsivat eroja. Osa tuntui oppivan nopeasti uusia sanoja ja suhtautuvan oppimiseen myönteisesti, kun taas osa käänsi sanakirjojen ja internetin käännohjelmien kautta kaikkea omalle kielelleen ja osasi ottaa ohjeita vastaan vain omalla kielellään.

Yleensä oppilaat viettävät valmistavalla luokalla vain vuoden. Sosionomiopiskelijat hämmästelivät kielitaidon karttumista kuuden viikon aikana:

”Se ei tuntuisi olevan kielen kehityksen kannalta suurikaan ajanjakso, mutta tosiasiasa se on. Oli hämmästyttävää huomata, kuinka suurimmaksi osaksi viime kesänä muuttaneiden nuorten kielitaito kehittyi viikkojen edetessä. Eikä pelkästään suomenkielen taidot, vaan esimerkiksi saksalaiselle pojalle puhuivat muutamia sanoja saksaa nyt myös muut nuoret, jotka eivät kieltä osanneet vielä kuukausia sitten lainkaan. Suomenkielen taidoissa oli havaittavissa valtavia harppauksia, vai lieneekö kyse uskalluksen lisääntymisestä?”

Opiskelijat arvelivat heidän toiminnallisilla pajoilla olleen vaikutusta rohkeuden lisääntymiseen.

Ryhmätapaamisten toteutus

Seuraavaksi esittelemme työpajakokonaisuuksien toteutusta. Opiskelijoiden omat havainnot ja kommentit on esitetty tekstissä kursivoituna lainauksina. Näissä on tärkeitä havaintoja monimuotoisen ja monikielisen ryhmän kanssa tapahtuvista ilmiöistä ja ideoita käytännöllisistä toimintatavoista.

Ensimmäinen tapaamiskerta: tutustuminen

Esittelypiiri

Aluksi käytiin läpi nuorten nimet, iät ja mistä he ovat kotoisin.

Nimipallo

Palloa heitetään piirissä sanoen, ”minä olen X ja heitän pallon Y:lle”.

Minä pidän / Minä en pidä -piiri

Harjoituksessa yksi seisoo lattialla ojentaen kätensä ja kertoo kaksi asiaa, joista pitää. Joku, joka pitää jommasta kummasta mainitusta asiasta menee ja ottaa aloittajaa kädestä kiinni ja kertoo jonkin asian, josta itse pitää ja ojentaa vapaan kätensä. Näin kootaan kaikki ryhmäläiset piiriin.

Piirin tarkoituksena on saada ryhmäläiset huomaamaan, että on olemassa jotain heitä yhdistäviä tekijöitä. Teimme vastaavalla periaatteella myös minä en pidä -piirin. Kielteisen muodon tarkoituksena meillä oli antaa nuorille myös mahdollisuus kertoa kielteisistä tunteistaan, ettei kaiken tarvitsisi vain olla hyvää ja myönteistä. Uudessa maassa, uudessa koulussa ja uusien ryhmätovereiden kanssa nuoret joutuvat kuitenkin jatkuvasti pitämään yllä myönteistä ja hyväkäytöksistä ilmettä, joten on terveellistä saada toisinaan sanoa myös jos ei pidä jostain.

Kuvakortit ja sanat

Nuorille jaettiin kuvakortit, joiden avulla heidän piti etsiä itselleen pari. Pareille jaettiin paperilapuilla joukko adjektiiveja, jotka voivat kuvata ihmistä. Parien tehtävänä oli ensin ottaa selvää sanojen merkityksestä.

"Osa käytti internetin käännskoneita ja sanakirjoja sekä varmisti sanat vielä lisäksi meiltä ohjaajilta. Osa tunsu suurimman osan sanoista ja varmisti vain muutaman sanan. Sanoista parit valitsivat sitten sellaiset, jotka heidän mielestään kuvaavat suomalaisia. Kävimme sanat yhdessä läpi ja keskustelimme heidän näkemyksistään ja perusteluistaan valinnoilleen."

Hymiölaput (palaute)

Lopuksi otettiin selvää nuorten mielipiteistä tekemistämme harjoituksista. Heille jaettiin paperilaput, joihin oli piirretty hymynaama ja surullinen naama. Nuoret saivat nostaa lappuja ilmaan sen mukaan, olivatko he pitäneet tehdyistä harjoituksista.

Toinen tapaamiskerta: mielipiteitä ja mieltymyksiä

Hedelmäsalaatti

Ensimmäisessä harjoituksessa istuimme tuoleilla piirissä ja esitimme mielipiteitä ja katsoimme, olivatko muut samaa vai eri mieltä. Kuka tahansa ryhmän jäsenistä sai sanoa mielipiteen, kuten "pidän jäätelöstä", "en pidä hiihtämisestä" tai jonkin vastaavan arkisen asian. Ne, jotka olivat sanojan kanssa samaa mieltä, nousivat seisomaan ja vaihtoivat paikkaa keskenään.

"Huomasimme, että ryhmässä oli aina joku, joka oli samaa mieltä mielipiteen esittäjän kanssa. Harjoituksen tarkoituksena oli saada nuoret jakamaan mielipiteitä keskenään ja huomaamaan, mistä asioista ryhmätoverit jakoivat mielipiteitä."

Kosketa...

Suomen kielen adjektiiveja harjoiteltiin kosketusharjoituksella. Ohjaaja pyysi kaikkia koskettamaan mm. jotain punaista, jotain metallista, jotain lämmintä, jotain kaunista, jne. Harjoituksessa käytiin läpi siis värejä, materiaaleja, aistimuksia jne.

"Olimme varautuneet kääntämään sanat englanniksi ja saksaksi, mutta nuoret olivat kuitenkin oppineet tällaisia sanoja suomeksi, joten harjoitus sujui hyvin ihan yhdelläkin kielellä."

Kuvakortit ammasteista

Luokassa oli tarjolla kortteja, joissa oli kuvia erilaisten ammattien harjoittajista, urheilijoista ja muista jotain tekevästä ihmisistä. Kortteja käytettiin pantomiimiharjoituksessa. Kukin ryhmäläinen otti vuorotellen pakasta kortin ja esitti siinä kuvattua tekemistä pantomiimina. Muut arvasivat, mitä pantomiimi esittää.

”Vaikka esittäminen itsessään ei vaatinut suomen puhumista, saatiin vastaamisen yhteydessä harjoiteltua joitain suomen kielen sanoja. Osa nuorista osasi päätellä jonkin verran oikeaan suuntaan tekijäsanoja, kun tiesi tekemistä tarkoittavan verbin. Harjoitus oli hyvin suosittu ja jatkoimme sitä pitkään, vaikka kortteja oli vain hyvin rajallinen määrä ja samat tekemiset toistuivat usein. Huomasimme selkeästi, miten kinesteettisiä nuoria jaksoi kiinnostaa pantomiimin esittäminen vaihteluna koulupäivän tavanomaisille kirjoittamis-, lukemis- ja puhumisharjoituksille.”

Omien musiikkien esittely

Nuoret olivat aikaisemmin ilmaisseet kiinnostustaan musiikkiin, joten tapaamiskerran lopuksi kuunneltiin musiikkikappaleita nuorten kotimaista. He olivat edellisellä kerralla saaneet tehtäväkseen etsiä jonkin kappaleen, jonka he halusivat esitellä muille. Musiikkivideoita katsottiin *YouTubesta* ja yksi kappale kuunneltiin nuoren omasta älypuhelimesta. Jokaisen kappaleen jälkeen nuorilta kyseltiin lisätietoja: onko artisti suosittu tai kuuluisa; millä kielellä laulu esitettiin ja mistä se kertoi.

Kolmas tapaamiskerta: kuvitteellinen hahmo

Kolmannen tapaamiskerran teemoja olivat arki, nuoruus ja kotimaan kulttuurit (musiikki & esineet). Näitä teemoja käsiteltiin muutamilla draamallisilla menetelmin sekä esineiden avulla.

Tilan järjestäminen lämmittelynä

Tapaamiskerran aluksi ja lämmittelyksi oppilaat siirsivät pulpetit sivuille ja rakensivat piirin. Piirissä esiteltiin päivän tehtävät.

Kuvitteellisen hahmon luominen: roolikuvan piirtäminen

Ryhmälle annettiin tehtäväksi keksiä kuvitteellinen nuori hahmo, jota tällä kertaa käsittelemme. Nuoret keksivät hahmon ja antoivat hänelle nimeksi Mikko ja hän oli 15-vuotias. Tämän jälkeen nuorille annettiin tehtävä, joka haastoi heidän yhteistyötaitojaan: piirtäkää Mikko taululle. Kun teos näytti heidän mielestään tarpeeksi Mikolta, palattiin piiriin, jossa ryhdyttiin käsittelemään Mikon tarinaa näytellen.

Roolihenkilön päivä miiminä

Jokainen sai vuorollaan kertoa ja esittää osan Mikon päivästä, esimerkiksi hampaidenpesun, jonka kaikki muut esittäjän jälkeen toistivat. Harjoituksen ideana oli käydä läpi nuoren arkipäivän tapahtumia toiminnallisesti ja samalla opetella sanoittamaan niitä suomeksi.

”Toiminnallisuus antoi mahdollisuuden ainoastaan esittää tapahtuma, mikäli sitä ei osannut kielellisesti kertoa. Muut ryhmän jäsenet auttoivat aktiivisesti vuorossa olevaa muistamaan sanoja, ja ohjaajat käänsivät jonkin sanan englannista suomeksi.”

Kulttuurin esittely esinein

Toisena toiminnallisena aktiviteettina ohjelmassa oli kotimaan kulttuurin tavaroiden esittely. Ryhmäläisiä oli pyydetty ottamaan seuraavaksi kerraksi mukaansa jokin esine kotimaastaan.

”Kukaan ryhmäläisistä ei kuitenkaan ollut tuonut esinettä mukanaan. Liekö esineen tuominen unohtunut tai ehkä heillä ei vain sattunut sellaista olemaan? Sovelsimme tehtävää siten, että pyysimme nuoria etsimään esimerkiksi Google-hakukoneella kuvan jostakin kotimaan kulttuurin esineestä. Pyysimme heitä myös kertomaan jotain siitä – mieluiten tietenkin suomeksi. Osa nuorista keksi jonkin esineen, jonka he näyttivät ja esittelivät muulle ryhmälle. Osa nuorista taas halusi mieluummin laittaa soimaan jonkin kotimaan musiikkikappaleen ja esitellä sen, mikä sopi myös”.

Neljäs tapaamiskerta: tulevaisuuden haaveet

Neljännän kerran teemoina olivat tulevaisuuden haaveet ja nuorten lempimusiikki.

Juliste

Nuorille varattiin A3:n kokoiset paperit, joille he saivat leikata ja liimata kuvia erilaisista suomalaisista lehdistä. Julisteiden teemana olivat omat tulevaisuuden unelmat. He saivat myös kirjoittaa jotain tulevaisuuden haaveistaan julisteeseen suomeksi.

Ryhmäläiset saivat tehdä vapaasti julisteitaan noin yhden tunnin ajan. Tämän aikana heillä oli mahdollisuus myös vuorotellen laittaa soimaan taustalle lempimusiikkiaan. Ohjaajat tekivät myös julisteet omista tulevaisuuden haaveistamme, ja samalla aiheesta keskusteltiin nuorten kanssa. Lopuksi julisteet esiteltiin ja jokaista pyydettiin kertomaan jotain julisteestaan suomeksi, mutta myös muilla kielillä kertominen oli sallittua.

”Tälläkin tapaamiskerralla ryhmän jäsenet auttoivat toisiaan muistamaan tiettyjä sanoja ja sanoittamaan ajatuksiaan suomeksi. Ilman tämänkaltaista vertaisryhmän tukea julisteiden esittely olisi ollut paljon vaikeampaa – ellei mahdotonta. Lopuksi juttelimme vielä yhdessä, että mitä ajatuksia julisteen tekeminen oli herättänyt. Nuoret olivat kokeneet sen mukavaksi toiminnalliseksi tavaksi käsitellä tulevaisuutta. Tähän yhtenä syynä saattoi olla myös se, ettei se vaatinut niin paljoa kielellistä osaamista kuin mitä esimerkiksi vastaava kirjoitusharjoitus olisi vaatinut.”

Viides tapaamiskerta: reaktiopelit ja bingo

Viimeinen tapaamiskerta pidettiin koko kahdentoista hengen ryhmälle yhdessä viiden ohjaajan voimin.

Teimme luokan keskelle tilaa suurelle piirille, jossa teimme muutamia harjoituksia.

Nimipallo

Ensin kertasimme ryhmäläisten nimet, sillä puolet ryhmästä oli aina toisille ohjaajille hieman vieraita. Heitimme palloa, ja pallon pitäjä kertoi aina oman nimensä, mitä oli tehnyt edellisenä viikonloppuna ja nimesi seuraavan ryhmäläisen, jolle pallon heitti.

Tsing, tsäng, tsong!

Toinen harjoitus oli reaktiopeli. Siinä aloittaja osoitti molemmilla käsillä kämmenet yhteen painettuina jotain toista pelaajaa ja sanoi ”tsing!”. Pelaaja, jota osoitettiin, nosti kätensä pystyyn ja huusi ”tsang!”. Tämän molemmilla puolilla olevat pelaajat nostivat keskelle jääneen pelaajan puoleiset kätensä pystyyn ja huusivat ”tsong!”. Peli vaati nopeita reaktioita ja toisten pelaajien liikkeiden tarkkailua.

Taputuspiiri

Piirissä yksi aloittaja pani liikkeelle taputuksen, jota hänen vieressään oleva pelaaja jatkoi eteenpäin. Taputussignaali kulki piirin läpi. Jonkun taputtaessa kaksi kertaa, suunta vaihtui piirissä.

Koska toinen pienryhmä oli pelannut peliä meidän kanssamme aikaisemmin, he muistivat säännön, jossa kaksi kertaa taputtamalla signaalin kulkusuunta vaihtui. Se aiheutti hieman hämmennystä niissä, jotka eivät tätä olleet aiemmin pelanneet, sillä emme olleet vielä ehtineet heille tästä peliliikkeestä kertoa. Nuoret kuitenkin omaksuivat tavan nopeasti.

Kuvabingo

Lopuksi pelasimme bingoa. Opiskelijat olivat valmistaneet pelilaudan, jossa oli 25 kuvaa. Kuvissa oli erilaisia eläimiä ja ruokia, siis oletettavasti helppoja arkipäivän

sanoja, jotka voisivat olla nuorille ennestään tuttuja. Sanat käytiin läpi ennen varsinaisen pelin aloittamista.

”Siinä vaiheessa näkyi hyvin selvästi, miten eri tasoilla nuoret olivat kielen oppimisessa. Ne, jotka tunsivat enemmän sanoja, pitkästyivät nopeasti läpikäymiseen. Ne, jotka eivät tunteneet tai olivat epävarmoja osaamisestaan, olivat hermostuneita ja tarvitsivat paljon vahvistusta. Kävimme myös läpi bingon säännöt selittäen suomeksi ja englanniksi ja piirtämällä liitutaululle havainnollistavan kuvan hyväksytyistä bingoriveistä.”

”Olimme etukäteen jakaneet nuoret pareiksi heidän tietämättään niin, että jokaisessa parissa olisi kielitaidoltaan vahva ja heikko oppilas. Tämä tehtiin siksi, että kaikilla pareilla olisi suunnilleen tasavertaiset mahdollisuudet voittaa bingo.”

Palautelaput seinällä

Lopuksi nuorilta kerättiin palautetta tapaamiskerroista. Kaikille jaettiin muutamia Post-It-lappuja ja kynät ja pyysimme kirjoittamaan muutamalla sanalla tai piirtämään asioista, joita he olivat oppineet, mille tapaamisemme olivat tuntuneet jne. Pyysimme heitä kirjoittamaan suomeksi niin paljon kuin pystyivät ja loput englanniksi. *”Saksankieliselle pojalle, jolla oli ilmeisesti muutenkin kuin kielitaidosta johtuvia ilmaisun ongelmia, annoimme luvan kirjoittaa palautetta saksaksi.”*

avulla on helppo kerrata. Kuvia pystyy osoittamaan, ja se tuo varmuutta jos ei ole esim. varma mikä sana on suomeksi. On kovasti helpompaa osoittaa sormella ruoan kuvaa kuin koettaa vähäisillä suomenkielen taidoilla selittää, että on nälkäinen. Kuvat toimivatkin MANUVA-luokassa hyvin, ja huomasimme heti ensikäynnistä saakka, että nuoret käyttivät kuvia paljon apunaan puhumisen tukena.”

Elekieli

”Aina kuvia ei ole kuitenkaan saatavilla, joten harjoituksissamme halusimme ottaa esille myös hyvin tärkeän maailmanlaajuisen tavan kommunikoida: elekieli. Aina emme olleet MANUVA-ryhmän kotiluokassa, jossa kuvat olivat oppilaiden ja ohjaajien apuna.. On helppoa näyttää elein, että pitää esimerkiksi siirtyä, tai että seuraava harjoitus on suullinen. Toinen asia on, ymmärtääkö vastapuoli viestiä. Harjoittelimmekin elekielisiä harjoituksia pantomiimin avuin, ja oppilaat saivat näytellä esim. eri ammatteja. Nämä harjoitukset olivatkin todella pidettyjä, sillä ne eivät vaatineet kielellisiä ponnistuksia ja tekeminen oli hauskaa.”

Nykyteknologia

”Kielelliselläkin tasolla jouduttiin työskentelemään ja apuun tuli nykyteknologia. MANUVA-luokassa oli useita tietokoneita, joita oppilaat saivat käyttää sanakirjoina. Joillain nuorilla oli myös omia mobiililaitteita kuten älypuhelimia ja tabletteja. Käytössä olivat perinteiset sanakirjasivustot, käännohjelmat, sekä ohjelmat ja sivustot, jotka muuntavat aakkoset kyrillisiksi kirjaimiksi tai arabiaksi. Nykyteknologiasta puhutaan usein negatiivispainotteiseen sävyyn, kuinka kaikenmaailman iPadit turmelevat lasten sielut ja aiheuttavat epilepsiaa. MANUVA-luokassa työskenneltyämme saimme totisesti todeta, ettei se internet ole tosiaan vain hassuja kissankuvia ja pomminteko-ohjeita varten, vaan sieltä saa oikeasti hyödyllisiä apuvälineitä myös opetukseen.”

Oppilaiden kielitaito

”Erittäin hyödyllisiä olivat myös oppilaiden omat taidot: tunisialainen poika osasi hyvin suomea, englantia ja arabiaa, joten hän oli tulkkausepuna todella monissa tilanteissa, esim. tehtävänannoissa. Poika sai tästä paljon kiitosta osakseen, ja oli tärkeä apu myös meille ohjaajille.”

Toiminnan arviointi

MANUVA-ryhmän kanssa työskennellessämme jouduimme lähes aina muokkaamaan tiloja joissa olimme suotuisammiksi työskentelylle. Tuottava pätevyys, johon kuuluu mm. tilojen muokkaaminen, on yksi tärkeä osa sosionomin taitoja (Kylén n.d.). Ryhmätoimintaa ohjattaessa tulee kuitenkin miettiä, tarvitseeko kaikkea tehdä aina itse. Luokahuoneessa pulpettien siirtely seinille voi esim. toimia yhtenä toiminnallisista harjoituksista. Siihen voi liittää erilaisia menetelmiä, kuten täydessä

hiljaisuudessa työskentelyn, tietyssä asennossa työskentelyn tai vaikka parin kanssa yhdessä työskentelyn. Ryhmä saa hyvin konkreettisesti tehdä jotain asiaa, ja näkevät hyvin konkreettisesti kättensä jäljen. Samalla saadaan aikaan suotuisa työskentelytila ja muut harjoitukset voivat jatkua.

Oppilaat opettajina

Osallistaminen on yksi sosiaalipedagogiikan kulmakiviä, ja se toimii tärkeässä tehtävässä osallistavassa työotteessa (Innostaja.net n.d.). Opiskelijat pohtivatkin, miten ryhmäläisiä voisi osallistaa myös ohjaukseen.

”Esimerkiksi viimeisellä kerralla teimme yhden harjoituksen, jonka toinen ryhmä oli tehnyt ja toinen ei. Jos ohjaajilla olisi ollut hoksottimet kohdillaan, olisi sen ryhmän jäsenet, jotka olivat jo kyseistä taputusleikkiä leikkineet, voineet itse opettaa lopulle ryhmälle leikin. Oppilaat olisivat saaneet kokeilla ohjaamistaitojaan. Lisäksi he olisivat kokeneet yhdenvertaisuutta aikuisten ohjaajiensa kanssa.”

Vertaisohjaajuutta käytettiin esimerkiksi tulkkauksessa. Myös käännösohjelmien käytössä oppilaat toimivat ohjaajiensa opettajina.

Tavoitteiden ilmaiseminen ryhmälle

Ensimmäisellä vierailukerran tarkoituksena oli esittäytyä ryhmälle ja kertoa työskentelyn alustavista tavoitteista. Tarkoituksena oli kuitenkin myös kuunnella oppilaiden omia toiveita ja ”aistia” heille tärkeitä aiheita ja työtapoja. Esimerkiksi kehoillisuus ja liikkuminen tilassa tuntuivat erityisen tärkeiltä, koska ryhmällä oli vähän liikuntaa ja keskittyminen paikallaan oli haastavaa kielitaidon puutteen vuoksi.

Opiskelijat pohtivat myös harjoitteiden tavoitteiden kertomisen tärkeyttä, siitä huolimatta, että se on kielellisesti haastavaa:

”Ensimmäisellä tapaamiskerralla yksi oppilaista kysyi, mitkä ovat tavoitteemme näille ryhmätuokioille. Opintojakson ollessa juuri alkanut ja tilanteen jännittävyyden takia vastaukset olivat oppilaille kenties liian vaikeita (voimaannuttaminen) tai liian pinnallisia (että teillä olisi hauskaa). Projektin aikana emme ehkä päivittäneet tavoitteitamme riittävästi oppilaille. Emme myöskään kertoneet yksittäisten harjoitusten tavoitteita, ainakaan suoranaisesti. Tämä olisi ehdottomasti pitänyt ottaa huomioon jokaisen ryhmätuokion tai jopa -tehtävän jälkeen. Ryhmän jäsenellä saattaa olla ihmettelevä tai jopa turhautunut asenne työskentelyyn, jos ei tiedä miksi hän näitä harjoituksia tekee.”

Lähteet:

Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Tampere: My Generation Oy.

Heiskanen, Tuula – Hiisijärvi, Seija. Toiminnalliset menetelmät. Verkkodokumentti.
<<http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>>. Luettu 8.12.2012.

Innostaja.net n.d. Osallistavia menetelmiä. Verkkodokumentti.
<http://www.innostaja.net/sivu.php?artikkeli_id=24>. Luettu 12.12.2012.

Kylén, Anja n.d. Tätä se sosiaalipedagogiikka sitten on! Talentia. Verkkodokumentti.
<http://www.talentia.fi/files/577/Mita_sosiaalipedagogiikka_on.pdf>. Luettu 12.12.2012.

MANUVA: Maahanmuuttajien valmistava opetus 2011. Esite. Helsingin kaupunki Opetusvirasto, Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto. Verkkodokumentti.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/a3776c8046a2ce58a1feefb5b3da4389/Manuva-esite_2011_fin.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=a3776c8046a2ce58a1feefb5b3da4389>. Luettu 8.12.2012.

Niemistö, Raimo 2008. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 5. uud. painos. Helsinki: Palmenia-kustannus.